

Bůh existuje

Američan Dinesh D'Souza napsal velmi racionální úvahu o křesťanství a ateismu
Strana D9

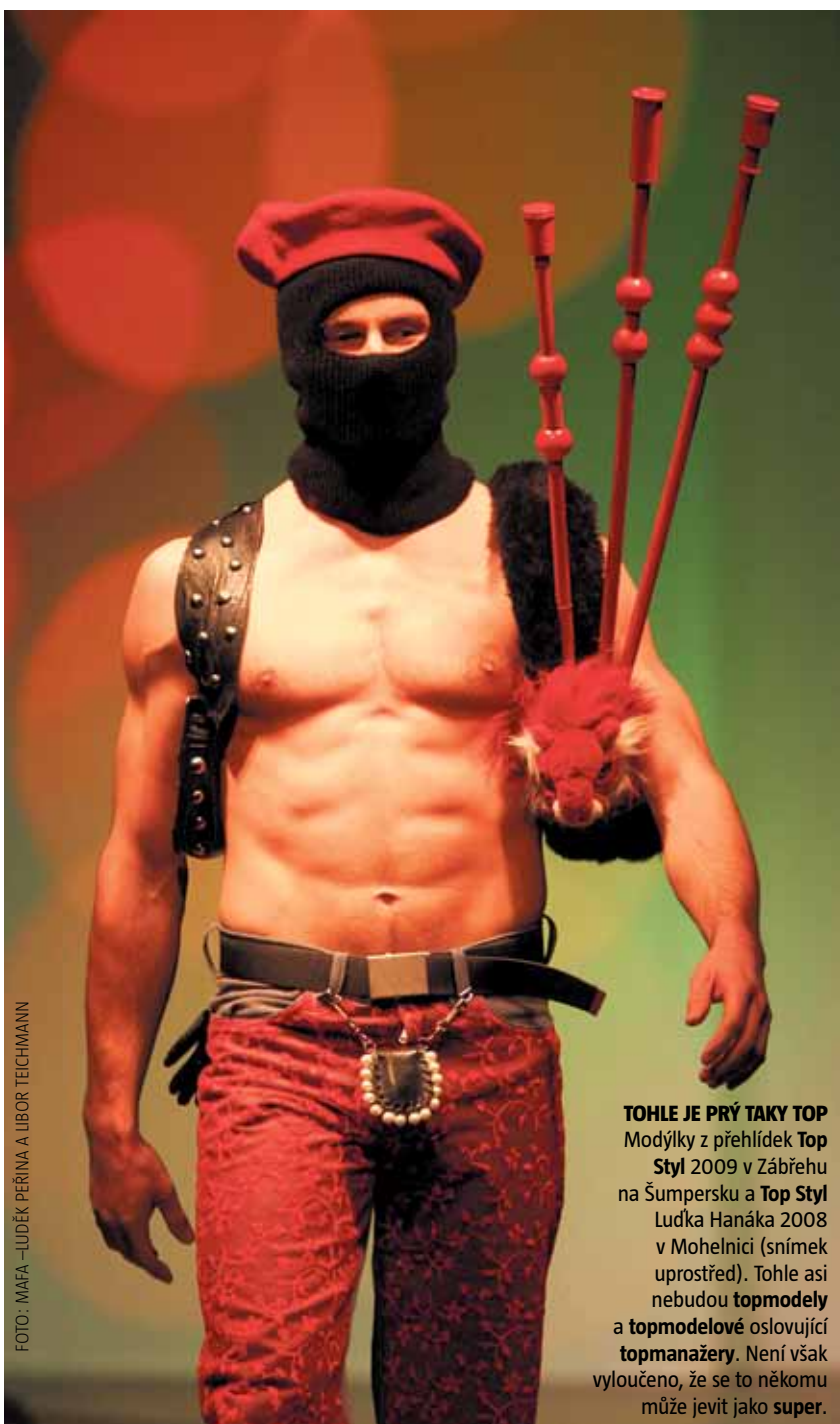
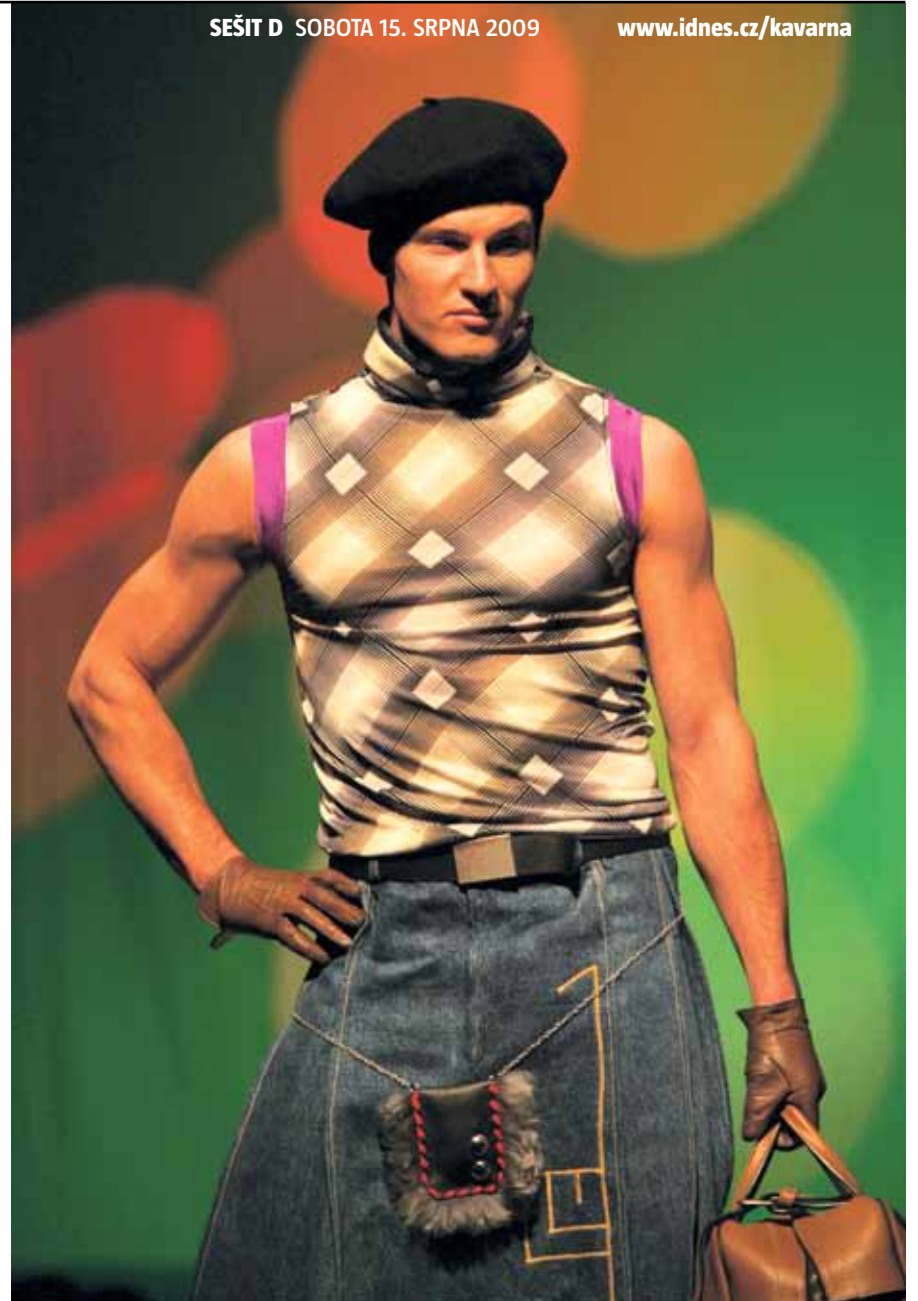
SEŠIT D SOBOTA 15. SRPNA 2009

www.idnes.cz/kavarna

Zbloudilé TOP

Anglické slovíčko top zatím s **NEVALNÝM ÚSPĚCHEM** hledá v češtině uplatnění. Ale není všem dnům konec, třeba si své místo najde.

PETR FIDELIUS

TOHLE JE PRÝ TAKY TOP
Modýlky z přehlídek **Top Styl** 2009 v Zábřehu na Šumpersku a **Top Styl** Ludka Hanáka 2008 v Mohelnici (snímek uprostřed). Tohle asi nebudou **topmodely** a **topmodelové** oslovující **topmanažery**. Není však vyloučeno, že se to někomu může jevit jako **super**.

FOTO: MAFA – LUDĚK PĚRINA A LIBOR TEICHMANN

V kulturních přílohách našich předních deníků (LN a MF Dnes) se poslední dobou rozmohly titulky typu TOP 5 KNIHY nebo TOP 10 FILMY. Čistě syntakticky vzato, je to podobný případ, jako kdyby ve vrátnici redakční budovy na otázku, kde je účtárna, zazněla odpověď: NAHOŘE PĚT PATRO. Jistěže i podle takto formulovaného pokynu bychom účtárnu nakonec našli. Ani zmíněné názvy rubrik nejsou koneckonců nesrozumitelné; smysl těchto slovních splenců pochopíme celkem snadno ze situačního kontextu. Když vidíme, že je takto nadepsán sloupeček deseti očíslovaných titulů, je jasné, že se tu podává přehled nejprodávanějších knih či nejnavštěvovanějších filmů za uplynulý týden (nebo jinak stanovené období). Nutno přiznat, že z typografického hlediska skýtá tato praxe výhodu úspornosti: v sloupcové sazbě postačí jeden řádek místo dvou nebo tří. Nejsem si ale jist, je-li tento ryze praktický zřetel opravdu rozhodující. Onehdy jsem narazil v Lidových novinách na podobný sloupeček, a ejhle – nadepsán byl „Nejnavštěvovanější filmy u nás: leden až květen 2008“! Jak vidno, normálně česky to jde také.

V každém případě takovéto titulky, vyhlížející jako řetězce syntakticky neorganizovaných výrazů, představují v našem tisku novinku, která

stojí za pozornost. A poskytují také příležitost, abychom se blíže podívali na postavení výrazu TOP v aktuální jazykové praxi. Rozeberme si tedy situaci poněkud podrobněji.

Funkční omezení

Že v citovaných případech není číslovka syntakticky vztažena k použitému substantivu, to je evidentní. Totéž však platí o výrazu *top*, a navíc, jeho vztah k následující číslovce je rovněž nejasný. Je to dáno tím, že schopnost tohoto výrazu fungovat v češtině jako samostatné slovo je vůbec značně omezená; obrazně by se dalo říci, že *top* zatím jen nesměle přeshlapuje na okraji jazykového systému. V posledních letech se uchýtilo v platnosti substantivní jako název pro jistý druh dámského trička („měla na sobě takový lehounký, průsvitný top“), snad ještě pro horní část dvoudílných letních šatů. Jinak se užívá vesměs jen jako první člen složeného, či spíše jako předpona s vágně superlativním významem, a to ještě v míře velmi skrovné. Kromě *topmodelky* setkáme se v novinách (nevím, zda v živé řeči) občas ještě s *topsekretářkou* nebo s *topmanažerem*. A to je asi tak vše. Pokud je mi známo, nevyskytují se (prozatím) v našem jazykovém světě **tophokejisté*, **topdirigenti* ani **toprežiséři* (hvězdičkou autor upozorňuje na tvary slov nebo slovní vazby nedoložené či hypotetické – pozn. red.). Není na tom nic divného: docela dobře si vystačíme s přívlastky jako *špičkový*, *vrcholový*, *prvotřídní*, *eminentní* nebo *hlavní*, *přední*, *nejlepší* atd. Zhola absurdní by bylo spojovat dotyčnou předponu se slovy domácími – **topherečka*, **topbubeník*, **tophudba*...

Funkční omezení výrazu *top* vynikne nejlépe ve srovnání s významově příbuzným výrazem *super*. To je v češtině starobylá latinská přejímka, sloužící jako předpona či jako komponenta složeného slova (podle toho, jak ji chcete klasifikovat), a takto se jí donedávna užívalo v jazyce víceméně odborném. Již v tomto klasickém užítí lze u výrazu *super* rozlišit dva

významy, pro názornost si to ukažme na několika příkladech. Na jednu stranu si dejme taková slova jako *superponický* (= *nadzvukový*), *superpozice* (termín užívaný např. v geologii či archeologii) nebo *superintendent* (vyšší duchoven-ská hodnost v evangelických církvích, anebo vyšší policejní hodnost v Anglii – u nás bychom řekli: *vrchní inspektor*); připomeňme také zastaralý, ale ze Švejka dobře známý výraz *superarbitrace* (= přezkum schopnosti k vojenské službě). Proti tomu si postavme třeba adjektivum *supersensitivní* (= hypersensitivní) nebo astronomické termíny *supergalaxie*, *supernova*. Právě v tomto druhém (intenzifikacním či augmentativním) významu se u nás předpona *super* začala v devadesátých letech, pod vlivem hovorové angličtiny, přímo lavinovitě šířit, a dnes už se dá připojit skoro k jakémukoli jménu (nebo příslovci). *Superhvězda*, *supermodelka*,

Zatím nesměle přeshlapování

Schopnost výrazu *top* fungovat v češtině jako samostatné slovo je značně omezená

superkapela... anebo: *supertajný* protokol, *supervýkonný* počítač (= přísně tajný, vysoce výkonný). Novinový titulek oznamuje: „Z Čechů se stávají superpiráti“ (stahují si filmy z internetu). Pochopitelně tuto módu z obecné mluvy hovorové přejímá (a zároveň ji dále šíří) především řeč reklamního a zábavního průmyslu; a noviny se snaží nezůstávat pozadu.

Současně se však rozšiřuje, pod stejným vlivem, i funkční využití daného výrazu: z dosavadní předpony se stává samostatné nesklonné adjektivum, pouzitelné v přívlastku anebo v přísudku. Se značným zpožděním tak do češtiny proniklo anglické *super* v slangovém významu *prima*, *bezva*, *senza* – a zařadilo se tu do společnosti dávno zavedených výrazů jako *nóbl*, *fér* nebo *fajn*.
Pokračování na straně D8

Zbloudilé TOP

Pokračování ze strany D7

Podobně jako říkáme: to jsou *prima* šaty (= ty šaty jsou *prima*), dalo by se říci: to je *super* modelka (= ta modelka je *super*). Výrazy tohoto typu mohou se v přívlastku dále kombinovat s jinými adjektivy – vznikají tak přívlastky vícenásobné: můžeme například říci *prima jazzová kapela* nebo *nóbl víkendová chata*. Podobně bychom mohli říci *super víkendová chata* nebo *super jazzová kapela*.

Zkusme to v různém pořádku

A nyní uvažme, zda by se v této pozici mohl uplatnit výraz *top*. Dalo by se říci **top jazzová kapela* nebo **top černá modelka*, respektive **ta kapela je top*, **ta černá modelka je top*? Zatím o tom lze důvodně pochybovat. V zásadě tomu ovšem nic nebrání. Je dokonce pravděpodobné, že *super* časem zevšední a neúprosný zákon jazykové módy si vynutí nějakou „neotřelou“ náhradu: pak by zajisté bylo horkým kandidátem právě *top*. Ale to chce čas. Až bude možné pronášet a poslouchat bez pocitu násilnosti

Zkusme to ještě v opačném pořádku: „*top* deset“ (modelka). Tady už by nešlo primárně o přívlastek kvalifikující (že jsou to modelky špičkové, prvotřídní, zkrátka „super“), nýbrž o přívlastek, který určuje pořadí: tedy „prvních deset“ nebo „první desítka“; pouze v kontextu soutěžení implikoval by zároveň i kvalitu („prvních deset“ jakožto „deset nejlepších“). K čemu by nám však nesklonné adjektivum v tomto užití mohlo sloužit? Řekl by snad někdo, že „módní přehlídky se zúčastnilo *top pět* krejčovských salonů ve městě“? Nebo

Bez žebříčků by to nešlo?

V masových médiích je dnes módou sestavovat různé žebříčky: všeho, co je NEJ-, ať už jde o univerzity, anebo o restaurace

se dalo převzít anglické spojení TOP 10 sakumpak do češtiny – ale museli bychom to celé vyslovovat po anglicku: *top ten*. A to se také vskutku stalo: výrazu *top ten* se běžně užívá v slangu současné mládeže, zvláště je-li řeč o *pop music*. Pravděpodobně se sem dostal z hantýrky lidí, co „dělají do masové zábavy“. Snadno v něm rozpoznáme blízkého příbuzného výrazu *soubuznys*: patří do světa, v němž se pořádají *hitparády*, možné i nemožné soutěže a mediální *šou* všeho druhu. V slangu mladistvých žije *top ten* svým vlastním životem, v soustředění mnoha jiných výrazů převzatých z angličtiny, jako třeba *bizi* nebo *spešl*. Víme, že se zvláštní dychtivostí se odtud přejímají výrazy, které jsou významově samy od původu slangové, jako například *straight* (= *heterák*) nebo *cool* (v americkém slangu: *prima*, *bezva*, *fajn*...). Ale tyto věci zde není třeba rozvádět, ostatně to s naším lexikálním citátem přímo nesouvisí. Jde jen o to, abychom si ujasnili jeho stylistické souřadnice. Co nás teď zajímá, je způsob, jakým se ho užívá v tisku, tedy v řeči veřejné.

číslici. Uvádí-li se například na internetu, že v Maurerově průvodci po nejlepších a nejzajímavějších restauracích (jenž vychází každoročně pod titulem GRAND RESTAURANT) najdeme mimo jiné i *TOP 10 domácích vín*, pak syntaktická soudržnost této slovní konstrukce závisí na jedné důležité „malíčosti“: jak si tu číslici přečteme. Lze myslím důvodně předpokládat, že normální Čech (nechme stranou jedince bilingvní) to bude číst: *Top deset domácích vín*. V tu ránu se ovšem v mysli čtenáře dostanou do přirozené syntaktické souvislosti výrazy *deset domácích vín* – TOP už nebude součástí lexikálního citátu a stane se jakýmsi syntaktickým „outsiderem“. Raději bychom tedy měli psát důsledně: TOP TEN (*domácích vín*).

Nelze však obejít otázku, jakou vyjadřovací potřebu by v psané řeči takový lexikální citát mohl splňovat. Výhodou lexikálních citátů, a také vlastním důvodem jejich užívání (že někdy mohou sloužit jen jako stylistický ornament, nechme teď stranou) je to, že nám umožňují hutně a pádně vyjádření něčeho, co bychom

ted můžeme využít „nejširší nabídku *last moment* na květen a červen“.

Opomíjené NEJ-

Je zřejmé, že z hlediska sémantického TOP TEN žádnou výhodu nepřináší, protože totéž můžeme zcela uspokojivě (stejně hutně a pádně) vyjádřit českým spojením DESET NEJ. Ano, zapomínáme někdy, že předpona *nej-* se dá užít jako samostatné slovo; toto řešení skýtá navíc výhodu možné tvaroslovné návaznosti (*-prodávanejších* knih, *-navštěvovanějších* filmů, *-lepších* restaurací či univerzit). Narazíme-li v tisku na konstrukci typu TOP TEN *domácích vín*, automaticky si to přeložíme do češtiny jako „deset nejlepších“ nebo (v kontextu) „žebříček deseti nejlepších“. K čemu pak ale ten anglický výraz vůbec potřebujeme? Jak už jsme řekli výše, vlastním důvodem užívání lexikálních citátů je právě nemožnost takového pohodlného překladu (vzpomeňme na latinské *mutatis mutandis*, francouzské *enfant terrible* či *laissez faire*, nebo na anglické *last minute*!).

V jednom pátečním magazínu LN byl k rozhovoru s Pavlem Maurerem připojen žebříček deseti nejlepších restaurací, nadepsaný titulem „TOP TEN podle Maurerova průvodce 2008“. Takovéto syntaktické konstrukci se formálně nedá nic vytknout. Stojí však před námi stále otázka, jakou vyjadřovací potřebu zde lexikální citát naplňuje. Jistě to není potřeba sémantická. Bude za tím nějaká potřeba stylistická či sociálně psychologická. Snad že chceme anglickým výrazem dodat věci „světového formátu“, anebo (to spíš) chceme text prostě jen opepřit hovorovým výrazem.

Bylo by zbytečným marněním času, kdybychom tu zeširoka dokumentovali nezřízenou zálibu dnešních žurnalistů v užívání stylově příznakových, či dokonce substandardních výrazů z běžné řeči hovorové, z různých hantýrek či žargonů. Snížená odolnost vůči výrazům tohoto typu je chronickým neduhem součas-

Žije si svým životem

V slangu mladistvých žije *top ten* svým vlastním životem, v sousedství mnoha jiných výrazů převzatých z angličtiny, jako třeba *bizi* nebo *spešl*.

né publicistiky, který už dokonce získal i svůj odborný název: *morbus diurnalis* neboli *ephemeriditis*. Omezíme se tedy pouze na syntaktickou stránku věci.

Jestliže se k anglickému TOP TEN prostě přilepí KNIHY nebo FILMY, vypadá to celé nutně jako verbální koláž. Zajímalo by mě, zda by se něco takového mohlo přihodit v češtině: DESET NEJ KNIHY (?). A přece, strukturu takového titulu lze chápat i jinak: jako titulek + podtitulek. Pak by mezi výrazy TOP 10 a KNIHY nebyl žádný syntaktický vztah, a všechno by vlastně bylo v pořádku. A tak bychom také – konečně – mohli vyloučit náš rébus. Jenomže, uznajte, toto řešení těžko může čtenáře napadnout na první pohled, když je celý titulek vysázen stejným typem a stejnou velikostí písma, a stejnou barvou. Pakliže to tedy, vážení redaktoři, opravdu nejde bez angličtiny, vyhovte aspoň této skromné prosbě o typografické rozlišení.

•••

V citovaném internetovém textu se také uvádí, že novinkou posledního vydání Maurerova průvodce je *osobní žebříček TOP nejlepších restaurací*, jež sestavilo 25 expertů. Nešťastně TOP tu bezmocně trčí mimo jakoukoli syntaktickou souvislost. Z hlediska slovnědruhového by se dalo určit leda jako citoslovce.

•••

Když si to tedy všechno shrme (s pomocí lexikálního citátu bychom se mohli vyjádřit koncizněji: *summa summarum*), můžeme krátce konstatovat, že anglické slovíčko *top* zabloudilo do češtiny a s nevalným dosud úspěchem zde hledá uplatnění. Ale není všem dnům konec, třeba si své místo posléze najde. Autor je filolog

CO NA TO KNIŽE? Karel Schwarzenberg a za ním logo a zásady strany TOP 09, v níž se nyní angažuje. Název takřka neuvěřitelný, jako by se vytlhl v hlavě televizního manažera, soudí Petr Fidelius.

FOTO: MAFA – DAVID NEFF

či strojenosti taková spojení jako **top operní zpěvačka*, **top komorní orchestr*, **top vědecký tým*, pak teprve bude možno přiznat výrazu *top* status „nesklonného adjektiva“.

Ale i kdyby se tak stalo, samostatná konstrukce s číslovkou by stejně nebyla možná. Všimněme si, že ani zavedená „nesklonná adjektiva“ jako *prima* nebo *nóbl* se sama o sobě ve spojení s číslovkou (vynechá-li se počítaný předmět) užít nedají: můžeme říci *pět prima* nebo *deset nóbl restaurací*, ale nelze říci jen **pět prima* ani **deset nóbl*; kdežto v případech regulérních adjektiv ohebných taková vynechávka možná je: *pět sprostých* (vtipů), *deset nekuřáckých* (restaurací). Což mimochodem dokazuje, že tzv. nesklonná adjektiva jsou v češtině jistou anomálií či přesněji periferním jevem: nejsou plně integrována do gramatického systému. – I kdybychom tedy mohli říci „deset *top* modelek“ (= deset *špičkových* modelek), tak jako řekneme „deset *černých* modelek“, nemohli bychom říci jenom „deset *top*“ (tak jako „deset *černých*“).

že „po vyhodnocení školní matematické soutěže postoupilo *top deset* studentů do krajského kola“? Nebo že „mezi *top padesát* světových výrobců piva patří také tři české pivovary“? Vyloučit to arci nelze; jistě však je, že jazykové násilnosti, křečovitě schválnosti tohoto druhu nemají nic společného s autentickou hovorovostí či slangovostí výrazu; spíše než v živé řeči, našli bychom je – na novinovém papíře.

•••

V masových médiích je dnes módou sestavovat různé žebříčky: všeho, co je NEJ-, ať už jde o univerzity, anebo o restaurace (skrytá reklama?). A tak jsme v Lidových novinách 22. srpna 2008 mohli číst v rubrice Zajímavosti tento titulek: *TOP 10 nejtípnějších přeslechlů*. Tedy zajímavost to vskutku je, alespoň lingvistická. Co tady dělá to *top*? Nestáčí snad prostě: *Deset nejtípnějších přeslechlů*? Komický pleonasmus (*top + nej-*) nás však přivádí na myšlenku, nejde-li tu o nešikovné použití lexikálního citátu. Nejčastěji se totiž takové žebříčky sestavují právě do počtu 10, takže by

A tu vidíme, že leckdy mají žebříčky jenom 5 položek, anebo 100 či 200. V Mladé frontě Dnes jsem zaznamenal titulek TOP 5 HUDBA, v Lidových novinách se před časem objevilo v titulku spojení TOP 200 univerzit. Jak bychom vlastně takové lexikální citáty četli? Považují za naprostou psychologickou nemožnost, aby někdo, je-li Čech, četl v českém textu číslice po anglicku: tedy *five*, *hundred* či *two hundred*. Nejde prosím vůbec o znalost angličtiny. Mohu umět anglicky sebelíp, přesto když čtu v češtině, myslím při tom česky a *číslice* (třeba různá data, letopočty, procenta apod.) si spontánně převádím do podoby *českých* číslovek. Máloco máme v rodném jazyce tak dokonale automatizováno jako právě čtení číslic. Čtu tedy: *top pět*, *top sto* – a mimoděk zakroutním hlavou: co to má proboha znamenat?

Takže jako lexikální citát se v češtině může uplatnit nejspíš jen spojení ze všech nejčastější, tj. TOP TEN. Je ovšem třeba vzít v úvahu, že když na něj chceme přímo navázat počítaný předmět, i v tomto případě riskujeme syntaktický kolaps, jakmile číslovku zapíšeme

jinak museli pracně a nemotorně opísovat mnoha slovy nebo pro co čeština ani nemá výstižný výraz: připomeňme si například latinské obraty *mutatis mutandis*, *perpetuum mobile* či *modus vivendi*; nepostradatelné jsou rovněž některé francouzské obraty, jako *enfant terrible*, *raison d'être*, *laissez faire* či *fin de siècle*. Z angličtiny jsme toho ve dvacátém století přejali poměrně málo, ale těžko bychom se obešli bez obrátů jako *fair play*, *science fiction* nebo *know-how*. Situace se mění teprve v poslední době: anglických lexikálních citátů v češtině přibývá, a to zejména v řeči obchodní a podnikatelské. Tak například cestovní kanceláře si osvojily obraty *last minute*, *last moment*. Výrazová úspornost je v tomto případě nepopíratelná, ale zároveň se tu projevuje obecná nevýhoda lexikálních citátů, která spočívá v tom, že se dost obtížně začleňují do větné souvislosti, nebo jinak řečeno: že jejich schopnost syntaktického zapojení do české věty je značně omezená. To se také ukazuje na propagačních letáčcích cestovních agentur, které inzerují seznamy „vybraných *last minute*“ nebo nás důtklivě upozorňují, že právě

Bůh existuje. To dá rozum

Velmi racionální úvaha **O KŘESŤANSTVÍ A ATEISMU** z pera Američana Dineshe D'Souzy

ROMAN JOCH

Požitek z knihy Křesťanství a ateismus úplně jinak bude mít každý, kdo obdivuje dobré a logické myšlení. Není to náboženský traktát argumentující vírou, nýbrž práce vedená rozumem. Její autor Dinesh D'Souza (1961) je naturalizovaný Američan indického původu; dva roky pracoval v Reaganově Bílém domě, působil v několika think tancích, je autorem bestsellerů. Česky už vyšel jeho životopis Ronalda Reagana.

D'Souza polemizuje s autory jako Richard Dawkins, Sam Harris a Christopher Hitchens. To nejsou ateisté, kteří věří, že vědí, že Bůh neexistuje, a proto jsou v klidu, nýbrž zuřiví anti-teisté vedoucí proti Bohu vyhlazovací válku.

Sekulární svátost: orgasmus

D'Souza tvrdí, že budoucnost lidstva bude více religiózní než současnost již z demografických důvodů: věřící mají více potomků. Křesťanství je základem západní civilizace a původcem omezení státní moci, které je podmínkou všech našich svobod. Přišlo s koncepcí rovnosti lidí a důstojnosti každého člověka. Křesťanství, zvláště katolické, vždy kladlo důraz na rozum a jeho schopnost poznat pravdu o Bohu, člověku a světě. Úžasný rozmach přírodních věd stál na křesťanské teologické premise: vesmír je racionální, neboť Bůh stvořil svět rozumně, vložil do něj rozumem poznatelné zákony, jež rozumný člověk může poznávat. D'Souza se vrací k mýtu o Galileovi; poukazuje na fakt, že vědecká teorie vzniku vesmíru velkým třeskem implikuje Boží stvoření; pojednává o antropickém principu, podle něžž nepravděpodobnost náhodného vzniku

BŮH NEEXISTUJE
D'Souza polemizuje se zuřivými anti-teisty, kteří vedou proti Bohu vyhlazovací válku. Ilustrační snímek ze setkání raeliánů; Řím, 12. prosince 2004.

FOTO: AFP - ALBERTO PIZZOLI

obětí ateistů – nacistů a komunistů. Reprodukuje i důkaz, proč je materialistická teorie reality rozporná, tudíž neplatná. Nejen že z pozorování materiální reality neplyne, že žádná jiná (duchovní) realita neexistuje, ale pokud by člověk byl pouze materiální bytostí, nemohl by poznat, zda vyslovené názory jsou pravdivé, tudíž by nemohl poznávat realitu. Ti přírodní vědci, kteří na základě empirických věd tvrdí, že člověk je pouze materiální bytost, zároveň nevědomky implikují, že není důvod jim věřit: „Jestliže mé duševní pochody určuje výhradně pohyb atomů v mozku, pak nemám důvod se domnívat, že moje názory jsou správné... a tudíž nemám důvod se domnívat, že můj mozek se skládá z atomů.“ píše D'Souza. Aby člověk mohl poznávat realitu, musí být volní bytostí, tj. duchem vtěleným v hmotě. Z toho plyne existence duchovní reality nezávislé od hmoty, například objektivního a univerzálního morálního zákona. Tento zákon nelze z hmoty (přírody) odvodit, stejně jako z ní nelze odvodit kategorie „krutost“ či „slechetnost“.

„Když rozumové argumenty proti Boží existenci neobstojí, proč ateisté na Jeho neexistenci tak zarputile trvají? Podle D'Souzy mají subjektivní pohotku: „Většina současných ateistů se od křesťanství distancuje kvůli sexu... Když ateista složitě obhajuje, že Bůh neexistuje a tradiční morálka je iluze, nejspíš u toho myslí na své pohlavní ústrojí. Nebýt onoho jediného přikázání „nesesmílníš“, byl by Západ možná stále křesťanský... Dnešní sekulární svátostí je orgasmus... Jestliže se sex vymkne ze svých starých morálních mezí, přijdou nechtěná těhotenství. Tím se dostáváme ke druhé ateistické svátosti, totiž k potratu... Ateismus není primárně revoloutou intelektuální, ale morální. Bůh pro ateisty není ani tak neviditelný jako nežádoucí.“

Poslední krok leží na čtenáři
Vůči D'Souzově knize mám jednu výhradu: nekriticky přijímá Kantovu

teorii poznání. Rozpor, jenž platí pro materialistickou teorii reality a lidského poznání, platí i pro Kantovu teorii poznání: podle ní realitu poznáváme zkrusleně, po filtraci našimi smysly. V tom leží rozpor, neboť Kant považuje svou teorii poznání reality za objektivně správnou – jako kdyby on smyslovými filtry realitu neprosíval. Naštěstí D'Souzova hlavní argumentace proti materialistickému ateismu není na Kantovi závislá, a tudíž jeho spoléhání se na Kanta její přínos neničí.

V závěru D'Souza popisuje ústřední zvěst křesťanství: konkrétní člověk v dějinách byl Bohočlověk. Jak to víme? Jako jediný přemohl smrt: byl zabít, ale pak vstal z mrtvých. Pět set lidí jej vidělo po jeho zmrtvýchvstání. Porazil-li však On smrt, tuto možnost otevřel i nám; dobrou zvěstí křesťanství tudíž je: „Nezoufejte, biologickou smrtí váš život nekončí, máte možnost vstoupit do života věčného, v němž vás přivítá On.“ Dokazovat toto tvrzení už není ambicí D'Souzy; rozumem jej dokázat ani nemůže. Autor „jen“ objasnil, co rozumem objasnit šlo, totiž že křesťanství je rozumné. Eventuální krok poslední – akt víry – je již na každém osobně.

Autor je ředitelem Občanského institutu

obsáhlý, třísetstránkový výbor ze své dosavadní poezie nazvaný Aréna Pegas. Doslov k němu napsal Jan Štolba. (jch)

POEZIE

Pavel Petr

Provaz

To jen z doslechu vím, i když...
Provaz se zatahuje.
Hůře – hodiny přesypů.
Ještě hůře – nelíbaná ústa.
Takže přistup a lup!

Těžiště

Žebra jsou struny,
s náma všechny stvůry
ne vina a ne rovina
– hora!
Chlad těžiště.
Trhlá cela.
Zdechlina.
Ona řeč.

Konec dne

Voda zůstává stát
i na šikmých střeších,
to nebude už přehánka,
zámek kabelky pokryla měděnka,
později přistupují ke stolu
v pravém úhlu,
v ústech se struhadlem.
Všem psům ve vesnici hoří čenichy.

O autorovi

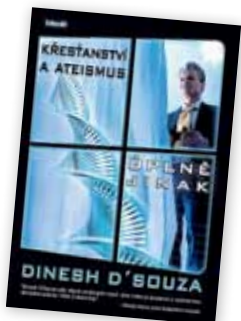
Pavel Petr (1969)

Po dvaceti letech tvůrčí cestě, v roce svých čtyřicátin, publikuje zlínský básník a redaktor Pavel Petr v brněnském Hostu obsáhlý, třísetstránkový výbor ze své dosavadní poezie nazvaný Aréna Pegas. Doslov k němu napsal Jan Štolba. (jch)

O knize Křesťanství a ateismus úplně jinak

Dinesh D'Souza
Přeložil Čeněk Matocha. Ideál, Praha 2009, 314 stran, doporučená cena 330 korun.

vesmíru s parametry, jež umožňují lidský život, svědčí o inteligentním plánu kosmu, stejně jako i Darwinova evoluční teorie. Uvádí rovněž, proč jsou záznaky možné, jakož i reprodukuje slavnou Pascalovu sázku, podle níž pokud nevíme, zda Bůh existuje, či ne, je racionálnější předpokládat, že existuje.

V části o etice rozebírá údajné i reálné zločiny křesťanů (křížové výpravy, inkvizice) a ukazuje, že počet jejich obětí byl mnohonásobně nižší než počet

Na www.idnes.cz/kavarna najdete mimo jiné:

■ **Česká víze – 89 esejů.** 89 významných českých osobností pomáhá formulovat Českou vízi. Jde o desítku nejdůležitějších hodnot, na kterých by měla stát budoucnost naší společnosti. Texty už napsali: Ivan Medek, Milan Uhde, Václav Cílek, Blanka Říhová, Ludvík Vaculík, Marta Kubišová, Milena Flodrová, Vladimír Morávek, Erazim Kohák, Pavel Jungwirth, Ivo Mathé. Od pondělí 3. srpna do pátku 13. listopadu 2009 bude každý den kromě soboty vycházet jeden esej v Kavárně on-line. Soubor se pak stane podkladem pro setkání Václava Havla, Madeleine Albrightové a Jacquesa Rupnika v Kabinetu Havel 19. listopadu.

Knihovna

ENCYKLOPEDIKÁ LITERATURA

Státy a území světa

Vladimír Liščák

Ve třetím, doplněném a aktualizovaném vydání se objevila tato práce, která byla poprvé publikována v roce 1996. Dneska – v éře internetu – se pochopitelně její smysl poněkud proměnil. Informace o státech a územích světa jsou dostupné během několika sekund, tudíž autor musí mít co nabídnout, aby globální síti mohl konkurovat: snaží se tedy o komplexnost, systematickosti a spolehlivosti informací včetně propracovaného systému transkripcí názvů. Kromě hesel o jednotlivých státech a územích (včetně případného seznamu literatury v češtině) svazek obsahuje zkratky mezinárodních organizací a dohod a rovněž barevnou obrazovou přílohu s vlajkami a státními znaky.

Libri, Praha 2009, 896 stran + 32 stran obrazové přílohy, náklad 1500 výtisků, doporučená cena 950 korun.

PSYCHOLOGIE, FILOZOFIE

Archetyp otce

Vladislav Šolc

Knihy v USA žijícího a pracujícího absolventa psychologie na Univerzitě Karlově se celým názvem jmenuje Archetyp otce (a jiné hlubinně psychologické eseje). Svazek čítá deset textů, v nichž jungiánsky zaměřený autor analyzuje zajímavé fenomény – například rituálnost takzvaných technoparty či skrytý smysl televizního seriálu Simpsonovi: ten dle Šolce „Američanům zprostředkovává regulaci nevědomé energie a umožňuje setkání s vlastním stínem, tj. konfrontaci s aspektem americkou společností nepřiznaným, odmítaným, zanedbaným“. Jiný příspěvek psychologicky rozebírá loňský souboj o prezidentské křeslo v USA mezi Obamou a McCainem.

Předmluva Milan Nakonečný. Přeložila Miluše Kotišová. Triton, Praha 2009, 200 stran, doporučená cena 248 stran.

SÉMIOTIKA

Teorie sémiotiky

Umberto Eco

Jedna ze základních teoretických prací sémiologa a spisovatele Umberta Eca (1932), která dosud česky nevyšla – poprvé byla publikována v roce 1976 v angličtině, teprve pak ji autor převal do rodné italštiny. Dílo o vizuálních a architektonických znakových systémech je rozčleněno do rozsáhlého úvodu a čtyř provázaných oddílů. O Ecovi se český čtenář dozvěděl díky románu Jméno růže, ale než se autor po čtyřicetce oddal i beletristické tvorbě, měl již za sebou vysoce erudované a ceněné myšlenkové dílo, jehož je právě Teorie sémiologie úhelným kamenem. Tato práce není lehkou esejistikou, nýbrž vyžaduje trpělivou četbu, návyk na terminologii nauky, která analyzuje, jak jsou věci označovány.

Přeložil, doslov napsal a poznámkami opatřil Marek Sedláček. Argo, Praha 2009, 448 stran, doporučená cena 398 korun.

ČASOPIS

Art + antiques, 7 + 8/2009

Z tohoto letního dvojčísla měsíčníku pro výtvarné umění jsme v Kavárně on-line publikovali bilanční stať šéfredaktora Jana Skřivánka o deseti letech Milana Knížáka v čele Národní galerie (včetně Knížákovy ohlasu). Dvojčíslo obsahuje i další zmláčená témata: týž Skřivánek hodnotí nyní probíhající Benátské bienále soudobého umění, Lenka Šteláková píše o výstavě Douglase Gordona v pražském DOX, nové Magrittovo muzeum v Bruselu přibližuje Kateřina Černá, Karolina Jirkalová připravila interview s architektky Antonínem Novákem

a Petrem Valentou z brněnského ateliéru DRNH. K tomu bloky jednak informací o výtvarném trhu, jednak recenzí na některé tuzemské výstavy.

Ambit Media, Praha, šéfredaktor Jan Skřivánek, 124 stran, cena ve volném prodeji 90 korun. (jch)